

Johannesburg syntyi 1800-luvun loppupuolella lähellä sijainneen kultaesiintymän vuoksi.

Pahamaineisen Johannesburgin uudet ja nuoremmat kasvot

17.4.2023 8.00

UUSINTA v. 2017 - Etelä-Afrikan suurinta kaupunkia, Johannesburgia, kuvaillaan usein vaarallisena ja matkailijalle tylsänä kohteena. Kaupungin keskusta on pitkään ollut alue, jossa ei ole turvallisesti voinut liikkua. Kaupunki on alkanut muuttua ja nuoret johannesburgilaiset valloittavat katunsa takaisin.

- Juuri tätä kuvaa kaupungista vaarallisena ja tylsänä me haluamme muuttaa, kertoo **Haileigh Evans** kun tapaamme Uncle Mervs -kahvilassa Fox Streetillä, Mabonengin itäisessä kaupunginosassa.

Evans tietää, mitä muutokseen vaaditaan. Hän työskentelee kiinteistöyrittäjä Propertytytissa, joka viimeisen viiden vuoden aikana on ostanut 25 hylättyä tai huonokuntoista rakennusta alueelta. Vielä viisi vuotta sitten alue oli vaarallinen, köyhä ja täynnä hylättyjä ja ränsistyneitä varasto- ja tehdasrakennuksia. Nykyään Maboneng, joka tarkoittaa valon paikkaa, on täynnä ravintoloita, taidegallerioita ja design-liikkeitä.

Aikanaan kultakaivosten läheisyyteen 1800-luvun loppupuolella rakennettu Johannesburgin keskusta muuttui 1990-luvun alkupuolella rikollisaallon takia niin vaaralliseksi, ettei kaduilla uskallettu liikkua. Rotusortopoliitikan, apartheidin, aikaan musta väestö sai käydä töissä keskustassa, mutta asuminen kaupungissa oli varattu valkoisille. Hieman ennen apartheid-järjestelmän hävittämistä 1980-luvun lopussa monet köyhät mustat muuttivat protestina keskustaan ja valtasivat jopa kokonaisia taloja. Keskustan loistohotellit sulkivat ovensa, ja suurin osa yrityksistä ja valkoisista asukkaista muutti pohjoisiin esikaupunkeihin kuten Sandtoniin.

Tästä johtuen viimeisten 20 vuoden aikana matkailijatkin ovat pysytelleet lähinnä Sandtonissa ja Rosebankissa. Sieltä löytyvät kansainväliset hotellit ja ostosparatiisit, kuten Saharan eteläpuolisen Afrikan suurin ja hienoin ostoskeskus Sandton City. Yksi ainoista todellisista nähtävyyksistä oli pitkään Apartheid-museo. Se on edelleen vaikuttava ja vierailun arvoinen. Nykyään sen rinnalle on tullut myös esimerkiksi Museum Africa, jossa kannattaa tutustua poliittisten pilapiirrosten näyttelyyn. Iltaa voi puolestaan lähteä viettämään Johannesburgin teatteriin, jossa on kehittynyt monipuolinen musikaali-, tanssi- ja teatteritarjonta.

Kaupungin muutos perustuu pitkälti yksittäisten yrittäjien ja ideoijien aikaansaannoksiin. He ovat tunnistaneeet asukkaiden ja matkailijoiden tarpeen saada kaduille jälleen elämää. Yksi ideoijista on **Jonathan Liebmann**, jonka visio Mabonengin alue on.

Toteutus alkoi viisi vuotta sitten kun vanhan rakennusyrityksen toimistotiloihin syntyi Arts on Main. Tiloissa toimii gallerioita, kauppoja, ravintoloita ja printtistudio. Viikonloppuisin vanha lastausalue muuttuu Market on Main -ruokamarkkinoiksi. Muutos on ollut nopeaa ja jatkuu edelleen. Kävellessä Mabonengin auringon kuumentamia jalkakäytäviä joka toisen oven takana maalataan, porataan, hiotaan ja kunnostetaan. Pienessä liiketilassa Arts on Mainin vieressä entinen matematiikan opettaja **Shoba Jugwanth** on juuri avannut currya ja jäädytettyä jugurtia myyvän YogiBerry-ravintolan.

- Tällä alueella on sielua ja henkeä. Tältä koko kaupungin pitäisi näyttää, Jugwanth huokaa. En pidä lähiöistä, mutta suurin osa kaupunkiamme on juuri sitä. Sen takia ihastuin tähän alueeseen heti kun tulin tänne, hän sanoo.

Commissioner Streetillä **Cornel Visser** istuu varjossa Cocobel Desserts -kahvilan edustalla. Liiketilana toimii vanha pastellinsiniseksi maalattu kuorma-auto. Iso osa Visserin asiakkaista on matkailijoita ja paikallisia muualta Johannesburgista. - He tulevat lähiöistä tänne viettämään hetkeksi kaupunkielämää, Visser kertoo. Kaupunkielämää turvaavat lukuisat yksityiset vartijat, joita on joka kadunkulmassa oransseissa liiveissään.

Pienimuotoisempaa katujen takaisinvaltausta tapahtuu myös muualla keskustassa. Vanha parkkitalo Braamfonteinissa, keskustan pohjoisreunalla, muuttuu lauantaisin Neighbourgoods-markkinoiksi, joilla kohtaavat niin nuoriso kuin perheetkin hyvän ruuan ja juoman parissa.

Betonilattialla erottuu valkoisella maalilla merkatut parkkipaikat. Ilma täyttyy vahvoista tuoksuista ja naurusta. Heti sisäänkäynnin vieressä seisoo **Sacha Cornwall**. Hän myy The Organic People -perheyhtiön tuottamia kikherneistä tehtyjä karamelleja ja *tapenaadeja*. Arkisin Cornwall suunnittelee tulevaa vintage-vaatteita myyvää liikettä. Viikonloppuisin hän nauttii tunnelmasta markkinoilla. - Tänne saa tulla juuri sellaisena kuin on. Tämä on nyt meidän parkkipaikkamme, Cornwall toteaa.

Kerrosta ylemmää on juotavien lisäksi tarjolla paikallista designia kuten koruja, vaatteita ja esimerkiksi bambusta tehtyjä aurinkolaseja. **Adrian Heneke** omistaa kauluspaitoja myyvän Blue Collar White Collarin, joka valmistaa niin värikkäitä kukkakuosipaitoja, kuin perinteisempiä valkoisia pukupaitoja. Heneke kertoo ostavansa tietyn määrän kankaita esimerkiksi Thaimaasta ja ompelevansa kankaista niin monta paitaa kuin mahdollista.

- Meillä on liikkeitä myös ostoskeskuksissa, mutta tulemme tänne joka lauantai koska asiakkaamme ovat täällä, Heneke sanoo ja kertoo myös yleensä, että Virgin-yhtiöt omistava **Sir Richard Branson** käytti hänen suunnittelemaansa paitaa presidentti **Nelson Mandelan** hautajaisissa.

Terassilla Themba, Mahlotes, Ponzo, Vuzi ja Sean nauttivat olutta varjossa. Osa heistä on markkinoilla ensimmäistä kertaa vaikka asuvat lähellä.

- Kaverit kertoivat, että tänne pitää tulla. Tänne tullaan syömään ja juomaan hyvin ja viihtymään ja tietenkin näyttäytymään, he toteavat.

Johannesburgissa on vielä useita alueita, joita matkailijan kannattaa välttää. Näistä pahamaineisin lienee Hillbrow, kaupungin koillisosassa sijaitseva laaja alue täynnä vallattuja kerrostaloja. Townshipit eli kaupungin läheisyydessä sijaitsevat vanhat mustien asuinalueet, nähtiin pitkään vaarallisina. Tunnetuimmilla alueilla, kuten Sowetossa, järjestetään kuitenkin nykyään monenlaisia kiertoajeluja ja -kävelyjä. Hector Pieterse -museossa voi palata vuoteen 1976, jonka opiskelijamielenosoituksissa kuoli yli kaksikymmentä nuorta poliisin luoteihin, mukaan lukien 13-vuotias **Hector Pieterse**. Soweton nähtävyyksiin kuuluu myös Nelson Mandelan entinen talo.

Alexandra on yksi Etelä-Afrikan vanhimmista hökkelikylistä

Blue Collar White Collar valmistaa niin värikkäitä kukkakuosipaitoja kuin perinteisempiä valkoisia pukupaitoja.

Jeffrey Mulaudzi vie polkupyöräkiertoajelulle kotikulmillaan hökkelikylä Alexandrassa.

Soweton lisäksi kannattaa suunnata myös Alexandraan, yhteen Etelä-Afrikan vanhimmista hökkelikylistä. 1900-luvun alkupuolella perustettu Alexandra oli alun perin yksi harvoista alueista, jossa eri väestöryhmät, niin mustat, valkoiset kuin värilliset asuivat sekaisin, ja jossa musta väestökin sai omistaa maata. Apartheidin aikana hallitus yritti tuhota koko alueen siirtämällä asukkaita muun muassa Sowetoon, siinä kuitenkin onnistumatta. Vaikka kaupunginosa on vielä köyhä ja rikollisuuden riivaama, parannusta tapahtuu koko ajan.

Paras tapa nähdä muutos on heittäytyä polkupyörän selkään **Jeffrey Mulaudzin** seurassa.

- Sain alun perin idean kiertoaajeluille, kun ulkomaalainen maahockey- valmentajani halusi nähdä kotikulmani. Päättelin, että pyöräillen se onnistuu parhaiten, Mulaudzi kertoo. Nykyään hänellä on oma yritys, Alexandra Tours, ja noin kymmenen pyörää, joilla hän kyydittää lähinnä matkailijoita läpi kukkulaista Alexia.

Kierroksen alkuun opetellaan zulunkielinen tervehdys "sanibonani" johon vastataan "yebo". Tarvitsemme sitä kierroksen aikana usein käydessämme ihmisten kodeissa. Ensimmäinen pysähdys on luonnollisesti kotikapakka, *shebeen*, jossa maistellaan paikallista olutta, *umqombothia* ja tutustutaan sen valmistukseen. Sieltä matka jatkuu vuoroin ala- ja ylämäkeä värikkäiden peltitalojen ohi ja läpi muun muassa Mulaudzin entiselle koululle ja täältäkin löytyvälle Nelson Mandelan talolle.

Lounaaksi tarjoillaan hökkelikylän pikaruokaa, valkoista leipää ranskalaisten ja mangolisukkeen kera. Samalla voi keskustella alexandralaisten kanssa, jotka ovat kerääntyneet ravintolaan juomaan olutta palkkapäivän kunniaksi. Neljän tunnin polkemisen jälkeen pyörät palautetaan Mulaudzin sisäpihalle. Hiki valuu selkää pitkin ja jalkojakin väsyttää. Lopuksi ei ole muuta sanottavaa kuin kiitos, *sharp sharp*.

FAKTAT JOHANNESBURG

Sijainti: Etelä-Afrikan pohjoisosassa, 1753 metriä merenpinnan yläpuolella. Maan vauraimman provinssin, Gautengin, pääkaupunki.

Asukasluku: noin 8 miljoonaa esikaupungit mukaan lukien.

Asukasluvultaan Etelä-Afrikan suurin kaupunki.

Lentoyhteydet: Suomesta ei ole suoria lentoja. Parhaat yhteydet Johannesburgiin esimerkiksi Lontoon, Istanbulin, Frankfurtin tai Münchenin kautta British Airwaysillä, South African Airwaysillä, Lufthansalla tai Turkish Airlinesilla.

Asu: Suurimmat hotellit sijaitsevat Sandtonissa ja Rosebankissa. Sen lisäksi kaupungista löytyy pienempiä majataloja. Keskustassa, Mabonengin alueella on hotelli ja hostelli.

Syö: Persoonallisempia makuelämyksiä voi etsiä esimerkiksi Parkhurstissa sijaitsevalta 4th Avenuelta, Mabonengin alueelta, Braamfonteinista sekä Melrose Archista.

Liiku: Lentokentältä pääsee uudella ja turvallisella Gautrain-junalla nopeasti Sandtoniin ja Rosebankiin. Helpoin tapa kokea kaupunki on vuokrata auto. Liikenne on vasemmanpuoleista. Taksit ovat edullisia - luotettavia taksiyhtiöitä ovat muun muassa QuickCab ja Metered Cabs.

Koe: Paras tapa tutustua kaupunkiin ja sen historiaan on opastettu kierros keskustassa, Sowetossa tai Alexandrassa. Kierroksia järjestävät muun muassa Ekala Eco Tours, Past Experiences, Alexandra Tours.

PLUSSAT

o Monipuolinen kaupunki murrosvaiheessa: nähtävyyksiä, markkinoita ja ravintolaelämää.

o Edullinen hintataso

o Opastettuja kierroksia on tarjolla paljon

MIINUKSET

o Kulkeminen osittain turvatonta; tavaroista kannattaa pitää huolta eikä tietyillä alueilla kannata liikkua yksin.

o Liikenne on ruuhkaista.

TEKSTI ja KUVAT: NINA SIMBERG

Lokoisasti kattokahvilassa.

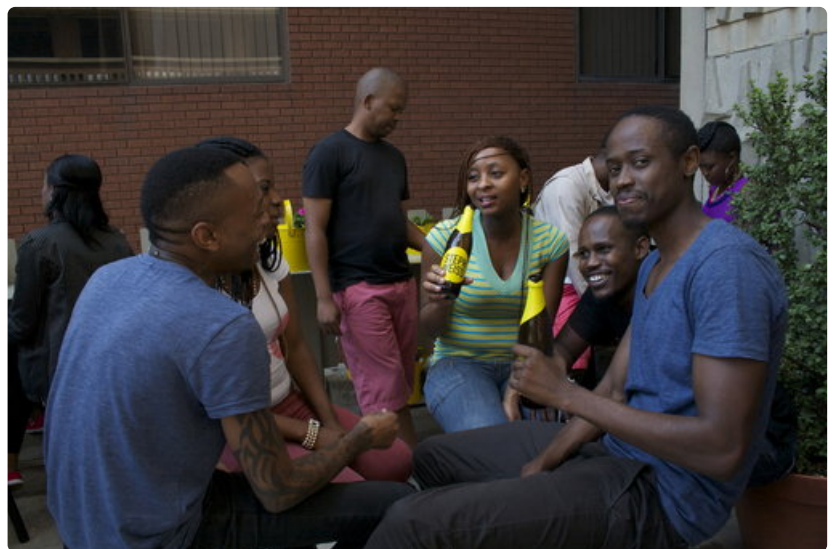
Maboneng tarkoittaa valon paikkaa ja se on Jonathan Liebmannin visio luoda elämää aikaisemmin vaaralliselle alueelle.

Neighbourgoodsin markkinoilla kohtaavat kaiken ikäiset ja sinne tullaan paitsi ostoksille myös viettämään aikaa.

Sacha Cornwall myy The Organic People -perheyhtiön tuottamia kik-herneistä tehtyjä karamelleja ja tapenaadeja.

Terassilla Themba, Mahloles, Ponzo, Vuzi ja Sean nauttivat olutta varjossa.